

VALTIOVARAINVALIOKUNNAN MIETINTÖ 21/2014 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi perintö- ja lahjaverolain 14 ja 19 a §:n sekä perintö- ja lahjaverolain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 19 päivänä syyskuuta 2014 lähettänyt valtiovarainvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen eduskunnalle laeiksi perintö- ja lahjaverolain 14 ja 19 a §:n sekä perintö- ja lahjaverolain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta (HE 123/2014 vp).

Jaostovalmistelu

Asia on valmisteltu valtiovarainvaliokunnan verojaostossa.

Asiantuntijat

Verojaostossa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Jukka Vanhanen, valtiovarainministeriö
- johtava asiantuntija Tomi Peltomäki, Verohallinto
- veroasiantuntija Kristiina Virtanen, Keskuskauppakamari
- tutkimusjohtaja Seppo Kari, Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT

- tutkimusjohtaja Tarmo Valkonen, ETLA Elinkeinoelämän Tutkimuslaitos
- tutkimuskoordinaattori Ilpo Suoniemi, Palkansaajien tutkimuslaitos
- toimitusjohtaja Pasi Holm, Pellervon taloustutkimus PTT
- johtava veroasiantuntija Tero Honkavaara, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- ekonomisti Helena Pentti, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- johtaja Timo Sipilä, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- veroasiantuntija Satu Grekin, Suomen Yrittäjät ry
- toimitusjohtaja Teemu Lehtinen, Veronmaksajain Keskusliitto
- veroasiantuntija Simo Valtti, Perheyritysten liitto ry.

Kirjallisen lausunnon ovat antaneet:

- Akava ry
- Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry.

Lisäksi työ- ja elinkeinoministeriö on ilmoittanut, ettei sillä ole huomauttamista asiaan.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi perintö- ja lahjaverolakia. Veroasteikkoja tarkistettaisiin korottamalla veroprosenttia kussakin asteikon portaassa yhdellä prosenttiyksiköllä.

Lisäksi asteikkojen ylin, vuosina 2013—2015 yli 1 000 000 euron määräisiin perintöosuuksiin ja lahjoihin sovellettava kolmella prosenttiyksiköllä korotettu veroprosentti säädettäisiin pysyväksi. Siitä johtuen ehdotetaan muutettavaksi

perintö- ja lahjaverolain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöstä.

Esitys liittyy valtion vuoden 2015 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan vuoden 2015 alusta.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Valiokunta puoltaa esityksen hyväksymistä perintöverotaulukkoa koskevin vähäisin tarkennuksin.

Esitys on yksi niistä verotuloja lisäävistä toimituksista, joista on sovittu vuosia 2015—2018 koskevassa julkisen talouden suunnitelmassa. Sillä tavoitellaan noin 50 milj. euron lisäystä vuotuisen perintö- ja lahjaverotuottoon vuodesta 2016 alkaen. Ensi vuodeksi arvioitu lisäys on huomattavasti tätä pienempi, noin 10 milj. euroa lähinnä perintöverotukseen liittyvien viipeiden vuoksi. Arvioihin liittyy jossain määrin myös muutoin perintö- ja lahjaveron tuoton ennakkoinnille tyypillistä epävarmuutta. — Todettakoon yleisesti, että perintö- ja lahjaverokertymä on vaihdellut viimeisten kuuden vuoden aikana toteutettujen erisuuntaisten muutosten vuoksi vajaasta 400 milj. eurosta viime vuoden 646 milj. euroon. Veron tuotto on ollut kasvava vuosien 2012 ja 2013 alusta toteutettujen korotusten jälkeen. Esityksen odotetaan siis jatkavan tätä linjaa.

Veronkorotus on tarkoitus toteuttaa niin, että perintö- ja lahjaverasteikkojen rajaveroprosentteja korotetaan yhdellä prosenttiyksiköllä molemmissa (I ja II) veroluokissa. Lisäksi määräraikaiseksi tarkoitettu, 1 000 000 euroa ylittäviin perintöosuuksiin ja lahjoihin sovellettava ylin porras säädettäisiin pysyväksi. Perintöihin ja lahjoihin sovellettava ylin rajaveroprosentti

olisi siten ensivuoden alusta I veroluokassa 20 % ja II veroluokassa 36 %. Rajaveroprosenttien vaihteluväli olisi vastaavasti I veroluokassa 8—20 % ja II veroluokassa 21—36 % verotettavan osuuden arvon mukaan. Alle 20 000 euron suuruiset perintöosuudet ja alle 4 000 euron suuruiset lahjat olisivat nykyiseen tapaan edelleen verottomia.

Valiokunta pitää esitystä perusteltuna ja lähtökohtaisesti hyväksyttävänä. Julkisen talouden sopeutustoimet heijastuvat koko yhteiskuntaan ja edellyttävät tiukennuksia myös verotukseen. Perintö- ja lahjavero on yksi taloudellista toimeiliasuutta vähiten haittaavista veromuodoista, minkä vuoksi korotus on perusteltua kohdistaa myös siihen. Esitetyt korotukset koskevat kaikkia veronalaisia perintöosuuksia tai lahjoja saavia ja jakautuvat siten isolle maksajajoukolle. Tämä on omiaan pitämään yksittäiset korotukset kohtuullisina. Tärkeä on myös muistaa, että enin osa perinnönsaajista ei edelleenkään maksa lainkaan veroa perintöosuuden pienuuden vuoksi ja että valtaosa verotetuistakin perinnöistä sijoittuu asteikon alimpiin portaisiin. Veroaste jää silloin alle 10 prosentin.

Pienimpien saantojen kevyt verotus merkitsee toisaalta sitä, että verotuotto kertyy merkittävältä osin asteikon keski- ja yläpäähän sijoittuvista perintöosuuksista ja lahjoista. Tämä johtuu veroasteikon progressiivisuudesta. Kun lisäksi määräraikainen ylin veroporras muutetaan pysyväksi, esitys lisää verorasitusta selvimmin

yli 1 000 000 euron suuruisilla saannoilla. Tällaisia perintöjä ja lahjoja oli vuonna 2013 yhteensä noin 310 ja niistä maksuunpannut verot yhteensä noin 100 milj. euroa. Saannoista osa oli kuitenkin verovapaista ja osaan voitiin kohdistaa sukupolvenvaihdoshuojennus. Täyden veron piirissä oli lopulta noin 230 tapausta. — Myös tässä vuosittainen vaihtelu on suurta.

Esitys on herättänyt valiokunnan asiantuntijakuulemisessa myös yleistä pohdintaa mm. perintö- ja lahjaverotuksen roolista ja parhaasta tavasta verottaa vastikkeettomia saantoja. Tähän ovat antaneet aihetta esityksen perusteluissakin mainitut kaksi tutkimusta¹ sekä tiiviiseen tahtiin vuosina 2008, 2009, 2012 ja 2013 toteutetut erisuuntaiset lainsäädäntömuutokset, joista esityksen perustelut antavat hyvän kuvan. Toisaalta on huomautettu, että perintö- ja lahjaverot on valtion talouden kannalta tärkeä veromuoto ja samalla tehokas keino tasata varallisuuseroja sukupolvien välillä.

Valiokunta pitää esitettyjä näkökohtia sinänsä huomionarvoisina. Hyvän verojärjestelmän ominaisuuksia, mm. ennustettavuutta, johdonmukaisuutta, neutraalisuutta, on syytä vaalia myös perintö- ja lahjaverotuksessa. Tässä suhteessa viime vuodet antavat aihetta itsekritiikkiin. Kestävien johtopäätösten teko tätä laajemmin edellyttää kuitenkin — yhteiskunnallisen keskustelun ohella — myös lisätutkimusta mm. sukupolvenvaihdosluovutuksiin vaikuttavista merkityksellisistä syy-seuraussuhteista. Tämä koskee myös esityksessä mainittua VATTin tut-

kimusta, jonka tuloksia on laitoksen edustajan mukaan ylitulkittu julkisessa keskustelussa.

Valiokunta ehdottaa lopuksi lain 14 §:n 2 momentin verotaulukkoon korjausta siltä osin kuin on kysymys veron vakioerästä osuuden alarajalla. Tämän pitäisi olla 9 700 euroa, kun verotettavan osuuden arvo on 60 000—1 000 000 euroa. Esitykseen on jäänyt erehdyksessä vanhan verotaulukon mukainen määrä 9 300 euroa. Korjaus on luonteeltaan tekninen.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella valtiovarainvaliokunta ehdottaa,

että 2. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana ja

että 1. lakiehdotus hyväksytään muutoin hallituksen esityksen mukaisena paitsi lain 14 §:ssä oleva asteikko muutettuna seuraavasti:

14 §

(1 mom. kuten HE)

Perintöveroa maksetaan II veroluokassa seuraavan asteikon mukaan:

Verotettavan osuuden arvo euroina	Veron vakioerä osuuden alarajan kohdalla euroina	Veroprosentti ylimenevästä osasta
20 000—40 000	100	21
40 000—60 000	4 300	27
60 000—1 000 000	9 700	33
1 000 000—	319 900	36

¹ Sukupolvenvaihdoksen vaikutus perheyrittäjien toimintaan, VATT tutkimukset 174, lokakuu 2013 sekä Voisiko Suomi seurata Ruotsin ja Norjan esimerkkiä? Näkökohtia perintö- ja lahjaverosta sekä luovutusvoitoverosta, PTT raportteja 246, Helsinki 2014.

VaVM 21/2014 vp — HE 123/2014 vp

Helsingissä 7 päivänä marraskuuta 2014

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Kimmo Sasi /kok	Matti Saarinen /sd
vpj.	Pentti Kettunen /ps	Sari Sarkomaa /kok
jäs.	Pertti Hemmilä /kok	Jouko Skinnari /sd
	Jouko Jääskeläinen /kd	Osmo Soininvaara /vihr
	Timo Kalli /kesk	Kauko Tuupainen /ps
	Sampsa Kataja /kok	Kari Uotila /vas
	Esko Kiviranta /kesk	Ville Vähämäki /ps
	Mika Lintilä /kesk (osittain)	vjäs. Riitta Myller /sd (osittain)
	Mats Nylund /r	Eero Reijonen /kesk (osittain)
	Heli Paasio /sd	Harry Wallin /sd
	Kari Rajamäki /sd (osittain)	Anne-Mari Virolainen /kok.
	Markku Rossi /kesk	

Valiokunnan sihteerinä jaostokäsittelyssä on toiminut

valiokuntaneuvos Maarit Pekkanen.

VASTALAUSE

Perustelut

Pääministeri Stubbin hallitusohjelmassa luvattiin, että *"selvitetään pikaisesti kasvun ja työllisyyden kannalta vaikuttavimmat keinot yritysten sukupolvenvaihdosten helpottamiseksi, ml. maa- ja metsätalousyritykset."*

Samaan aikaan samainen hallitus kuitenkin tekee jatkuvasti toimenpiteitä, jotka vaikeuttavat entisestään sukupolvenvaihdosten toteuttamista.

Perintö- ja lahjaveroa korotetaan kolmatta kertaa

Kokoomusjohtoinen hallitus on jo kaksi kertaa aiemmin tällä vaalikaudella korottanut perintö- ja lahjaveroa. Nyt perintö- ja lahjaveroa aiotaan jälleen kerran kiristää.

Stubbin hallituksen aikeena on, että perintö- ja lahjaveroituksen kaikkien veroasteikkojen veroprosenttia korotetaan yhdellä prosenttiyksiköllä vuoden 2015 alusta. Korotus koskisi myös määräaikaista vuosina 2013—2015 voimassa olevaa yli 1 000 000 euron perintöjen ja lahjojen veroluokkaa, jota hallitus esittää nyt muutettavaksi pysyvästi voimassaolevaksi. Hallituksen esittämän korotuksen arvioidaan lisäävän valtion verotuloja 10 milj. euroa vuonna 2015. Seuraavina vuosina veroprosenttien korotuksen arvioidaan lisäävän verotuloja 40 milj. euroa, kun perintö- ja lahjavero kertyy kokonaisuudessaan uusien veroasteikkojen mukaan.

Aiemmat tällä vaalikaudella perintö- ja lahjaveroon tehdyt korotukset ovat olleet seuraavalaisia:

Vuoden 2012 alusta ensimmäisen veroluokan asteikkoihin lisätään uusi neljäs porras siten, että ylin veroprosentti nousee 13 prosentista 16 prosenttiin 200 000 euroa ylittävältä pesäosuuden tai lahjan osalta. Tämän muutoksen arvioitiin lisäävän veron tuottoa vuonna 2012 noin 15 milj.

eurolla ja seuraavina vuosina täysipainoisena noin 35 milj. eurolla.

Vuoden 2013 alusta perintö- ja lahjaveroituksessa otettiin käyttöön väliaikaisesti uusi veroluokka yli 1 000 000 euron perinnöille ja lahjoille. Tämän muutoksen arvioidaan lisäävän veron tuottoa vuonna 2013 noin 10 milj. euroa ja seuraavina vuosina täysipainoisena noin 20 milj. euroa. Lisäksi vakuutuslahjojen 8 500 euron verohuojennus poistettiin, minkä arvioitiin lisäävän veron tuottoa noin 5 milj. euroa vuositasolla.

Keskustan johdolla perintöveroa huojennettiin

Keskustajohtoisten Vanhasen ja Kiviniemen hallitusten toimesta perintöverotusta uudistettiin merkittävästi puuttumalla silloisiin pahimpiin epäkohtiin. Perintöveroa kevennettiin tavalisilta suomalaisilta ja yritysten sukupolvenvaihdoksia helpotettiin merkittävästi.

Uudistuksissa verovapaan perintöosuuden yläraja korotettiin 3 400 eurosta 20 000 euroon. Samalla korotettiin puolisoille myönnettävää verovähennystä 60 000 euroon ja alaikäisille perijöille myönnettävää vähennystä 40 000 euroon. Muutoksen seurauksena pienimmät perinnöt jäivät perintöveron ulkopuolelle.

Kansantalouden kannalta tätäkin tärkeämpää on ollut Keskustan pitkäaikainen linja yritysten sukupolvenvaihdosten helpottamisesta. Perintöverotus tuo yrityksen omistajanvaihdostilanteeseen ylimääräisen rasitteen. Lisärasite hidastaa yrityksen kehittämistä ja vaikeuttaa jatkajan löytämistä.

Vanhasen I hallitus sai Keskustan johdolla aikaan sukupolvenvaihdostilanteisiin 60 prosentin huojennuksen. Viime vaalikaudella huojennusta pyrittiin laajentamaan, mutta siitä jouduttiin luopumaan perustuslakiin liittyvien ongelmien vuoksi. Huojennuksen laajentamisen sijaan perintövero- ja lahjaveroasteikkoa alennettiin kolmella prosenttiyksiköllä.

Selvitettävä mahdollisuus luopua perintöverosta

Kataisen ja Stubbin hallitukset ovat politiikallaan merkittävästi vaikeuttamassa yritysten sukupolvenvaihdostilanteita. Hallitus esittää lisärasitteita yritysten ja maataloudenharjoittajien sukupolvenvaihdoksille, kun sen sijaan sukupolvenvaihdoksia tulisi edelleen helpottaa.

Keskusta on esittänyt, että sukupolvenvaihdosten vauhdittamiseksi on selvitettävä perintö-

ja lahjaverosta luopumista ja sen korvaamista esimerkiksi kiristämällä myyntivoittoveroa ja laajentamalla varainsiirtoveron veropohjaa tai muilla esitettävillä tavoilla siten, että uudistus ei merkittävästi lisää varallisuuseroja ja se on kustannusneutraalisti toteutettavissa.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotukset hylätään.

Helsingissä 7 päivänä marraskuuta 2014

Timo Kalli /kesk
Mika Lintilä /kesk
Esko Kiviranta /kesk

Markku Rossi /kesk
Eero Reijonen /kesk